

Зіноватна І.В.

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри трудового права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 1 [Конституції України](#) наша держава є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною. Перебування на території України підрозділів збройних сил інших держав з порушенням процедури, визначеної Конституцією та законами України, [Гаазькими конвенціями 1907 року](#), [IV Женевською конвенцією 1949 року](#), а також всупереч [Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 року](#), [Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією 1997 року](#) та іншим міжнародно-правовим актам є окупацією частини території суверенної держави Україна та міжнародним протиправним діянням з усіма наслідками, передбаченими міжнародним правом.

Соціальною вважається така держава, яка визнає людину найвищою соціальною цінністю, своє призначення вбачає в забезпеченні громадянського миру і злагоди в суспільстві, надає на субсидіарних засадах соціальну допомогу індивідам та іншим громадянам, які перебувають у важкій життєвій ситуації, з метою забезпечення кожному гідного рівня життя. Основою гуманітарної, соціальної та економічної політики держави Україна стосовно населення тимчасово окупованої території України є захист і повноцінна реалізація національно-культурних, соціальних та політичних прав громадян України, у тому числі корінних народів та національних меншин.

Конституційне право на соціальний захист включає і право громадян на забезпечення їх у старості. Пенсія за віком, за вислугу років та інші її види, що призначаються у зв'язку з трудовою діяльністю, заслужені попередньою працею і є однією з форм соціального захисту. Цим визначається зміст і характер обов'язку держави стосовно тих громадян, які набули право на одержання пенсії.

Згідно з ч. 2 ст. 7 Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” від 15.04.2014 року № 1207-VII виплата пенсій громадянам України, які

проживають на тимчасово окупованій території і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Федерації, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Відповідно до п. 5 Перехідних положень вказаного Закону уряд повинен до 11 травня 2014 року прийняти відповідний нормативно-правовий акт.

На сьогоднішній день виплата пенсій відбувається тим громадянам України, які переїхали з окупованої території на материкову частину України і звернулись до найближчого управління Пенсійного фонду України. Однак, нажаль, не всі громадяни мають змогу вільно пересуватися, тим більше якщо це стосується осіб з обмеженими фізичними можливостями (інвалідів, осіб похилого віку тощо).

Конституційне право громадян, визначене в статті 46 Конституції України, має дві площини реалізації – внутрішню (регулювання всередині держави Україна), зовнішню (регулювання поза межами територіальної юрисдикції України). Конституційною основою останнього є положення статті 9 Конституції України. Оскільки ці питання не можна вирішити без взаємодії з компетентними органами держави-окупанта, їх регулювання потребує врахування на міждержавному рівні низки різноманітних особливостей, притаманних внутрішньому праву Російської Федерації.

Відповідно до ст. 1 Угоди країн СНД від 13.03.1992 року “Про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення” – пенсійне забезпечення громадян держав-учасниць цієї Угоди та членів їх сімей здійснюється по законодавству держави, на території якої вони проживають. Частиною 2 ст. 6 зазначеної Угоди передбачено, що для встановлення права на пенсію, у тому числі пенсій на пільгових умовах і за вислугу років громадянам держав-учасників Угоди враховується трудовий стаж, набутий на території будь-якої з цих держав, а також на території колишнього СРСР за час до вступу в силу цієї Угоди.

Стаття 11 Федерального конституційного закону Російської Федерації від 21.03.2014 року № 6-ФКЗ “Про прийняття у Російську Федерацію Республіки Крим та створення у складі Російської Федерації нових суб’єктів – Республіки Крим та міста федерального значення Севастополя” передбачає право на отримання пенсій, допомог та надання інших заходів соціальної підтримки, а також на охорону здоров’я відповідно до законодавством Російської Федерації лише тим громадянам України та особам без громадянства, які постійно проживають на території Республіки Крим або на території міста федерального значення Севастополя на день прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим та утворення у складі Російської

Федерації нових суб'єктів, які визнані громадянами Російської Федерації відповідно до зазначеного Федерального конституційного закону або набули громадянство Російської Федерації відповідно до законодавства Російської Федерації про громадянство.

З огляду на вищевикладене, виплата пенсій громадянам України, які подали заяву на підставі ст. 4 вищезазначеного закону РФ про бажання зберегти громадянство України, всупереч Угоді країн СНД від 13.03.1992 року, – провадитися не буде. Станом на 22 квітня 2014 року такі заяви подали 3 427 особи. На нашу думку, законодавець повинен передбачити механізм виплати пенсій громадянам України, які перебувають на тимчасово окупованій території України, в разі неможливості переїзду на вільну територію нашої держави за станом здоров'я або з інших поважних причин.

Слід зауважити, що законодавство Російської Федерації не передбачає спеціальних видів пенсій (крім пенсій військовослужбовцям), тому пенсіонери, які отримували пенсії за Законами України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про судоустрій та статус суддів” та ін., і прийняли громадянство РФ будуть отримувати пенсії на загальних підставах.

З огляду на вищевикладене, вважаємо за необхідне внести зміни до ст. 49 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, якими передбачити таку підставу припинення виплати пенсії, як припинення громадянства України або виїзд за межі України на постійне місце проживання.

Зіноватна, І.В. Пенсійне забезпечення громадян на тимчасово окупованій території України [Текст] / І.В. Зіноватна // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 298-301.